

การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียน
ขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร

**Academic Administration for Developing Early Childhood Learning Skills
Based on Buddhist Principles among Teachers in Small Schools under the
Bangkok Metropolitan Administration**

ชุติมันต์ พูนกวินทิพย์^{1*}

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Chutimontee Poonkawintip ^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

✉ : Natthaweerakorn@mcu.ac.th

(*Author Corresponding Email)

Received: 09 June 2026; Revised: 23 July 2026; Accepted: 30 July 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

คุณฉันทิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อประเมินการบริหาร วิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิง คุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 338 คน และประเมินการบริหารวิชาการโดยผู้เข้าร่วมในการประเมิน จำนวน 30 คน เครื่องมือในการ วิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการ วิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 15 รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความ เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม และการเขียน วิเคราะห์แบบสรุปความแบบเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า : 1. ผลการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและการชี้แนะ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการ จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านร่างกาย ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนากาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า เป็นองค์ประกอบของรูปแบบเชิงข้อความ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสามารถพัฒนาด้วยกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ห้องเรียนเปี่ยมสุขด้วยวิถีศีล กิจกรรมที่ 2 ครูนักสร้างสื่อ มุ่งสมาธิสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ 3 นิเทศวิถีพุทธชี้แนะด้วยปัญญา แนวทางการประเมินการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 4 เจื่อนใจความสำเร็จ 3. ผลการประเมินการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ สามารถนำไปพัฒนากาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้ตามองค์ความรู้ BAMAS ได้แก่ B คือ Buddhist-Based การใช้หลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) เป็นแกนกลาง A คือ Academic Administration การบริหารงานวิชาการ M คือ Mindful Media & Innovation ความจดจ่อและมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์สื่อ การจดจ่อและความมุ่งมั่นปฏิบัติ A คือ Active Wisdom Coaching การนิเทศเชิงรุกที่เน้นการสะท้อนคิดด้วยปัญญาด้วยกิจกรรมนิเทศวิถีพุทธ S คือ Small-School Context ความเฉพาะเจาะจงสำหรับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย, หลักไตรสิกขา, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This dissertation aims to 1) study the learning skills of early childhood children in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration; 2) develop academic administration for the development of early childhood learning skills based on Buddhist principles among teachers in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration; and 3) evaluate the academic administration for the development of early childhood learning skills based on Buddhist principles among teachers in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration. This research employs a mixed-methods approach combining quantitative and qualitative research. The quantitative research used a sample of 338 administrators and teachers from small schools under the Bangkok Metropolitan Administration, and an evaluation of academic administration was conducted by 30 participants. The research instrument was a questionnaire, with statistical methods including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research involved interviews with 15 teachers and focus group discussions with 9 experts. The tools used were interview guides, focus group discussion manuals, and qualitative analysis. The research findings revealed: 1. The overall results of

academic administration for the development of early childhood learning skills among teachers in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration, across all five areas, showed a high level of opinion. For each area, the results, ranked from highest to lowest, were: educational supervision and guidance. 1. Regarding the development of innovative educational media and technology, teaching and learning management in educational institutions, assessment and evaluation and credit transfer, and school curriculum development, the overall results of the study on early childhood learning skills in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) showed a high level of opinion in all four areas. When considering each area individually, it was found that all areas were at a high level, in descending order of highest: emotional and mental development, intellectual development, social development, and physical development. 2. The results of the development of academic administration to enhance early childhood learning skills based on Buddhist principles for teachers in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) found that it consisted of four textual components: Component 1: Principles and rationale; Component 2: Objectives; Component 3: Methodology; Component 4: Academic administration activities to enhance early childhood learning skills based on Buddhist principles for teachers in small schools under the BMA. These activities can be developed through: Activity 1: A happy classroom with moral principles; Activity 2: Teachers as media creators, focusing on creative concentration; Activity 3: Buddhist-based supervision, guiding with wisdom; and guidelines for evaluating academic administration to enhance early childhood learning skills based on Buddhist principles for teachers in small schools under the BMA. Element 4: Conditions for Success 3. The evaluation of academic administration for developing early childhood learning skills based on Buddhist principles in small schools under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) revealed that, in terms of feasibility, appropriateness, and usefulness, respectively, it can be used to develop academic administration for developing early childhood learning skills based on Buddhist principles in small schools under the BMA, according to the BAMAS, which includes: B = Buddhist-Based (using Buddhist principles (Trisikha) as the core), A = Academic Administration, M = Mindful Media & Innovation (focus and commitment in creating media and practice), A = Active Wisdom Coaching (proactive supervision emphasizing reflective thinking with wisdom through Buddhist-based supervision activities), and S = Small-School Context (specificity for the context of small schools).

Keywords: Academic Administration, Early Childhood Learning Skills, Threefold Training, Small Schools

1. บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับ

ผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข 5) สร้างความรู้ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, 2553)

ความสำคัญการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัย คือการมุ่งเน้นไปที่ เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้และพัฒนาการในทุกด้าน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในช่วงวัยนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการใช้ชีวิต ในอนาคต งานวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงแนวทางการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัยได้อย่างรอบด้าน โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ การศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเหล่านี้ จะช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถนำหลักการไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด แม้จะมีข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีความหลากหลายทางสังคมและเศรษฐกิจ การนำ หลักพุทธธรรม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการและการเรียนการสอน ถือเป็นมิติที่น่าสนใจและมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ครู โดยตรง ครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ หากครูมีความเข้าใจและสามารถนำหลักการบริหารวิชาการตามหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยให้ครูมีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมให้ครูมีความสุขในการทำงานและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กๆ ได้อีกด้วย (ทศนา แหมมณี, 2547, 2555; พรพิมล พรพิระชนม์, 2550; พรณิ ช. เจนจิต, 2538; บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2553)

จากความเป็นมาและความสำคัญจึงจำเป็นต้องศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารวิชาการเข้ากับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะเป็นประโยชน์

อย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย และนำไปสู่การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพต่อไป ในอนาคต

แนวคิดและกรอบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัย นำเสนอ แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนส่วนงานอื่นๆ เป็นส่วนส่งเสริม ให้งานวิชาการมีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ งานวิชาการเพราะงานวิชาการเกี่ยวข้อง กับงานทุกฝ่าย ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการคือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้เป็น คนดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตาม อัตภาพเป็นพลเมืองดีของสังคมนอกจากนั้นงานวิชาการยังจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ นักเรียน ในเรื่องการดำเนินงานวิชาการ ตามทัศนะของวิชาการไว้หลายท่านต่อไปนี้ (กมล ภูประเสริฐ, 2544; จันทราณี สงวนนาม, 2551; ภาวดี ธาราศรีสุทธิ, 2550; รังสรรค์ บุชยะมา, 2550; วันเพ็ญ วรรณโณม, 2544)

กระทรวงศึกษาธิการ (2540) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการไว้ว่า คือ งานบริหารเป็นงานสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้บริการนักเรียน ครู บุคลากรต่างๆ ในโรงเรียนเป็นงานที่โรงเรียนเป็น ผู้ดำเนินการ ซึ่งผู้บริหารควรจัดให้มีขึ้นและได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายเพราะเป็นงาน บริการมีส่วนสนับสนุนในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และสนับสนุนการบริหารงานในด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการไว้ว่า คือ งานวิชาการเกี่ยวข้อง กับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา เป็นงานซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน ตั้งแต่กำหนดนโยบายการวางแผน การปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจน การประเมินผลการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของการศึกษา เช่น การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนโครงการสอน การจัดตารางสอน การนิเทศการสอน สื่อการสอน และการประเมินผลการเรียน เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) กล่าวถึง งานวิชาการ ไว้ว่า คือ การเกี่ยวข้องกับการกิจกรรมทุก ชนิด โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็น และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและ ความสามารถของผู้บริหาร งานวิชาการหมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงการเรียนการสอน ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการ ควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน และคู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดฝึกอบรมครูการนิเทศการศึกษา การเผยแพร่ งานวิชาการ 7 ด้าน การวัดผลการศึกษา การ

ศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อ ปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษา และให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2549) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงาน ให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหาร พระพุทธศาสนาเริ่มมีอันเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้า ตรัสรู้ นั่นคือใน วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้ เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ และวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 2,500 ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร

สรุปงานวิชาการ คือ งานที่เป็นหัวใจของการบริหารการศึกษาเพราะการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับครูอาจารย์ได้พัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพเชื่อมโยงกับกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียนในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ และคณะ, 2563)

ดังนั้นการบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุดเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามภารกิจของ สถานศึกษารวมถึงกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของครู และนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพทางการศึกษาจึงมีความสำคัญมาก

ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการเกี่ยวงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด ส่วนงานอื่นๆ เป็นเพียงส่วนประกอบหรือปัจจัยที่ส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพจุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การ พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ มีจริยธรรม งานวิชาไม่ใช่งานที่เพียงแต่ทำให้นักเรียนสามารถ อ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ยังจะต้องมีความสามารถปรับตัว ในสังคม และเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งงาน วิชาการของโรงเรียนมีความสำคัญดังนี้

จากบริบทดังกล่าว การศึกษานี้มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงการบริหารการศึกษากับหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ข้อค้นพบสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายและปรับปรุงการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบท

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. พัฒนาการบริหารวิชาการตามหลักพุทธธรรม
3. ประเมินการบริหารวิชาการที่พัฒนาขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธีพหุระยะ โดยบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีแบบเจาะจง ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณเก็บด้วยแบบสอบถามหรือแบบประเมินที่พัฒนาจากกรอบแนวคิดและผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตารางที่ 1 สรุปการออกแบบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะ/วิธีวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงปริมาณ	ผู้บริหารและครู 338 คน และผู้ประเมิน 30 คน	แบบสอบถามและแบบประเมิน	ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เชิงคุณภาพ	ผู้ให้ข้อมูล 15 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน	สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยายและสถิติที่เหมาะสมกับแบบจำลองหรือการประเมินความต้องการจำเป็น ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความสอดคล้องและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ รูปแบบ หรือกลยุทธ์ ก่อนนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

การวิจัยเรื่อง “การบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัย ได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (Mixed Research Method) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อประเมินการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษาผู้วิจัย จึงได้กำหนดระยะการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ก. แหล่งข้อมูลและเอกสารที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารเชิงนโยบายและบริบทเบื้องต้นทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเอกสารทางวิชาการและ

งานวิจัย ตำรา บทความวิชาการ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์นันทนาการเพื่อส่งเสริมมหานครแห่งการเรียนรู้ของศูนย์นันทนาการสังกัดกรุงเทพมหานคร

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเพื่อใช้บันทึกประเด็นสำคัญ นิยาม องค์ประกอบ และทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ค. การรวบรวมข้อมูล โดยการสืบค้นและคัดเลือกเอกสาร เช่น เอกสารและงานวิจัย ตามคำสำคัญ (Keywords) ที่กำหนด คัดเลือกเอกสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ความน่าเชื่อถือของแหล่งเผยแพร่ และความทันสมัยของเนื้อหาและบันทึกเนื้อหาที่สอดคล้องลงในแบบบันทึกข้อมูลแยกตามรายประเด็น

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่บันทึกไว้มาจำแนกจัดกลุ่มตามความเหมือนและความต่าง การสังเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางเมทริกซ์ (Synthesis Matrix) นำองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบจากนักวิชาการแต่ละท่านมาลงตารางวิเคราะห์ความถี่ เพื่อหาข้อสรุปรวมขององค์ประกอบหลักที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมที่สุดสำหรับนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 338 คน

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปข้อค้นพบสำคัญ

ประเด็น	ข้อค้นพบสำคัญ
สภาพการบริหารและทักษะ	การบริหารวิชาการ 5 ด้านและทักษะเด็กปฐมวัย 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก
กิจกรรมพัฒนา	ห้องเรียนเปี่ยมสุขด้วยวิถีศิลป ครูนักสร้างสื่อมุ่งสมาชิกสร้างสรรค์ และนิเทศวิทย์พุทธีแนะด้วยปัญญา
องค์ความรู้	ผลประโยชน์ด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์สนับสนุนการนำไปใช้ และสังเคราะห์เป็น BAMAS

1. สภาพการบริหารและทักษะ: การบริหารวิชาการ 5 ด้านและทักษะเด็กปฐมวัย 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. กิจกรรมพัฒนา: ห้องเรียนเปี่ยมสุขด้วยวิถีศิลป ครูนักสร้างสื่อมุ่งสมาชิกสร้างสรรค์ และนิเทศวิทย์พุทธีแนะด้วยปัญญา

3. องค์ความรู้: ผลประเมินด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์สนับสนุนการนำไปใช้ และสังเคราะห์เป็น BAMAS

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นครู จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 86.69 ผู้บริหาร จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.31 เพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 61.24 เพศชาย จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 38.76 อายุ 20-30 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.11 อายุ 31-40 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 25.74 อายุ 41-50 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26 อายุ 51-60 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 21.89 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 71.89 ปริญญาโท จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26 ปริญญาเอก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 36.98 ประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 115 คนคิดเป็นร้อยละ 34.02 ประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 28.99 ตามลำดับ

2. การบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร บริหาร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและการชี้แนะ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ

ทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านร่างกาย ตามลำดับ

ผู้วิจัย ได้นำผลดังกล่าวมาจัดลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เรียงลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านสังคม 3) พัฒนาการด้านสติปัญญา และ 4) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ (โนรี ใจใส, 2552)

1. ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านพัฒนาการด้านร่างกาย อันดับที่ 1 ข้อ 7 เด็กมีโอกาสได้รับการสอนหรือเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในบ้านและนอกบ้าน อันดับ 2 คือ ข้อ 6 เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้และปฏิบัติตามสุขนิสัยที่ดี เช่น การขับถ่ายเป็นเวลา การนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอ หรือการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

2. ด้านพัฒนาการด้านสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านพัฒนาการด้านสังคม อันดับที่ 1 ข้อ 2 เด็กได้รับการส่งเสริมให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของหรือผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการทำกิจกรรมต่างๆ กับผู้อื่น อันดับที่ 2 คือ ข้อ 1 เด็กมีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ ในวัยเดียวกันหรือต่างวัยอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา อันดับที่ 1 ข้อ 5 เด็กได้รับการส่งเสริมให้สังเกต เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ หรือเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตามลักษณะที่แตกต่างกัน อันดับที่ 2 คือ ข้อ 3 เด็กได้รับการสนับสนุนให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวและได้รับการตอบคำถามอย่างเหมาะสมกับวัย

4. ด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ อันดับที่ 1 ข้อ 1 เด็กมีโอกาสได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัย เช่น พุดคุย วาดภาพ หรือเล่นบทบาทสมมติ อันดับที่ 2 คือ ข้อ 6 เด็กได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา หรือความรับผิดชอบ ผ่านการกระทำหรือกิจกรรมต่างๆ

5. ผลการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ

5. อภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร บริหาร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและการชี้แนะ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

ทักษะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านร่างกาย ตามลำดับ

จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงเด็กมีโอกาสดำเนินการสอนหรือเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในบ้านและนอกบ้าน เด็กมีโอกาสดำเนินการรู้และปฏิบัติตามสุขนิสัยที่ดี เช่น การรับประทานอาหารเป็นเวลา การนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอ หรือการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เด็กได้รับการส่งเสริมให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของหรือผลผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนในการทำกิจกรรมต่างๆ กับผู้อื่น เด็กมีโอกาสดำเนินการกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ ในวัยเดียวกันหรือต่างวัยอย่างสม่ำเสมอเด็กได้รับการส่งเสริมให้สังเกต เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่หรือเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตามลักษณะที่แตกต่างกัน อันดับที่ 2 คือ ข้อ 3 เด็กได้รับการสนับสนุนให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวและได้รับการตอบคำถามอย่างเหมาะสมกับวัย เด็กมีโอกาสดำเนินการสนับสนุนให้แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัย เช่น พูดคุย วาดภาพ หรือเล่นบทบาทสมมติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ และคณะ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1.ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการและปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ จากการศึกษาทฤษฎีแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายหลัก 9 ด้าน โดยรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศมี 4 ประการ ตามหลักการ POLC และ 3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและ ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศที่สำคัญ มี 6 ปัจจัย 2.ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่ามี 3 องค์ประกอบหลัก...

5.2 ผลการพัฒนาระบบการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบคือ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล เด็กปฐมวัยถือเป็นวัยรากฐานที่สำคัญที่สุดของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนาสูงสุดและเป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพ พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการอ่านออกเขียนได้ แต่เป็นการสร้าง ทักษะการเรียนรู้ ที่จะทำให้เด็กเติบโตไปเป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล (พฤติกรรม/ระเบียบวินัย) สมาธิ (จิตใจ/ความตั้งใจ) และปัญญา (ความรู้ความเข้าใจ) จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารวิชาการและการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งระบบ ตั้งแต่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ศีล) การส่งเสริมให้ครูและเด็กมีจิตใจจดจ่อและมุ่งมั่นในกิจกรรม (สมาธิ) ไปจนถึงการเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงและทักษะการแก้ปัญหา (ปัญญา) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535,

2539; มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525, 2534; บรรเทา กิตติศักดิ์, 2528; ปราณี รามสูต, 2528; พระธรรมปิฎก [ป. อ. ปยุตฺโต], 2537, 2538; พระราชวรมณี [ประยูร ปยุตฺโต], 2530; วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, 2528; วศิน อินทสระ, 2528; วารินทร์ สายโอบเอื้อ, 2529)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อให้เด็กปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2) เพื่อให้ครูผู้สอนปฐมวัยมีแนวทางหรือคู่มือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและเป็นระบบ 3) เพื่อเป็นแบบอย่างหรือ โมเดลการบริหารวิชาการ ที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนงานวิชาการได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 3 วิธีดำเนินการ ได้แก่ กิจกรรมการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสามารถพัฒนาด้วยกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ห้องเรียนเปี่ยมสุขด้วยวิถีศีล (Smart & Disciplined Classroom) กิจกรรมที่ 2 ครูนักสร้างสื่อ มุ่งสมาธิสร้างสรรค์ (Mindful Media Creator) กิจกรรมที่ 3 นิเทศวิถีพุทธ ชี้นำด้วยปัญญา (Wisdom Coaching & Reflection) แนวทางการประเมินการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ 1) ความเข้าใจและการนำหลักไตรสิกขา ไปประยุกต์ใช้ บุคลากรอาจมีความเข้าใจในหลักธรรมที่แตกต่างกันหรือไม่ชัดเจน ทำให้การบูรณาการเข้ากับการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและขาดประสิทธิภาพ 2) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรและพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา และสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้และคุณธรรมอาจต้องใช้เวลาและความพยายาม และอาจมีการต่อต้านเกิดขึ้น 3) ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการวัดผล โรงเรียนขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนา และการวัดผลความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารวิชาการ อาจทำได้ยาก

จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต้องขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม และหลักไตรสิกขาที่ต้องส่งเสริมการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขานาฏ ไชยวรรณ และอนงค์นารถ ยิ้มช้าง (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย” ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะสมอง ของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (= 4.47) ทักษะสมองของนักศึกษา หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 4.65 สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อเปรียบเทียบทักษะสมอง EF (Executive Functions) หลังเรียนของ

นักศึกษาระหว่างกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย 4.65 สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการทดลอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.23 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความพึงพอใจที่มีต่อในใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะสมองของเด็กปฐมวัยโดยการใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ อยู่ในระดับ มากที่สุด(=4.54)

เยาวนุช ทานาม (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY ที่สร้างขึ้นมี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน(P) ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (L) ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรม (A) และขั้นแสดงความคิดเห็น (Y) ทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด(M=4.51) และพบว่าหลังการทดลอง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านทุกด้านและโดยรวมสูงขึ้น อย่างชัดเจน ($t=35.03, 29.95, 40.46, 27.17$ และ $40.56; p= 0.0$) และมีขนาดส่งผลต่อ (Effect Sizes) คะแนนทักษะทางสังคมแต่ละด้านและโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Cohen's $d=5.68, 4.86, 6.56, 4.41$ และ 6.58)

5.2.3 ผลการประเมินการบริหารวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เด็กปฐมวัยตามหลักพุทธธรรมของครูโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้

ในภาพรวม ข้อค้นพบยืนยันความสำคัญของการเปลี่ยนหลักธรรมจากแนวคิดเชิงนามธรรมให้เป็นพฤติกรรม กระบวนการ และเกณฑ์ติดตามที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมรับผิดชอบผลลัพธ์ของผู้เรียนและสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสได้รับการสอนหรือเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในบ้านและนอกบ้าน

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับการส่งเสริมให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์หมุนเวียนในการทำกิจกรรมต่างๆ กับผู้อื่น

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กได้รับการส่งเสริมให้สังเกต เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ หรือเรียงลำดับสิ่งของต่างๆ ตามลักษณะที่แตกต่างกัน

6.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัย เช่น พูดคุย วาดภาพ หรือเล่นบทบาทสมมติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

6.5 ผู้บริหารควรที่จะต้องส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสได้รับการสอนหรือเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในบ้านและนอกบ้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.6 ควรศึกษาผลของการนำรูปแบบไปใช้ในระยะยาว เปรียบเทียบระหว่างบริบท และพัฒนาตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน บุคลากร และองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่งาม. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. ทิพย์พับลิเคชั่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *การบริหารการศึกษา*. องค์การคุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *นิยามคำศัพท์หลักสูตร*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์ สอนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุ๊คพอยท์.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โนรี ใจใส. (2552). *คู่มือการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2528). *จริยธรรมทางการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. แอคทีฟพรีน.
- ปราณี รามสูต. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. เจริญกิจ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์, ประจิตร มหาหิง, & สังวาลย์ เพ็ญยุระ. (2563). *การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 7(2).
- พรพิมล พรพิระชนม์. (2550). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. เทมการพิมพ์สงขลา.
- พรณี ข. เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ต้นอ้อแกรมมี.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2537). *พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21*. สหธรรมิก.

- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2538). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*. อมรินทร์.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐเดิปี 2525*. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม*. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ บุชยะมา. (2550). *การจัดการการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- รุ่งซัดดาพร เวหะชาติ. (2551). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วไลพร ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2528). *จิตวิทยาพุทธศาสนา*. เรือนแก้วการพิมพ์.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา*. สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ. (2529). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์สยามยูเนียน.
- วศิน อินทสระ. (2528). *ปัญญา คุณธรรมสูงสุด*. วารสารศิษย์เก่า ม.ม.ร. ฉบับเดือนมิถุนายน.
- สุชานาฏ ไชยวรรณะ, & อนงค์นารถ ยิ้มช้าง. (2565). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นละครและบทบาทสมมติ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 12(1), 115–130.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์, ณรงค์ พิมพ์สาร, & สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารวิชาการ สพฐ*.
- เยาวนุช ทานาม. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. *สัปดาห์: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(2.1).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>